

България в международните класации

70 мерки за повишаване на благосъстоянието в България

БТА, 09 юли 2009

За анализа

- 10 международни индекса
- Най-добрите практики
- Развитието на България, причини
- Препоръки от най-добрите примери по света

Моментната снимка на България, спрямо която ще оценяваме постиженията/неуспехите на следващите правителства в модернизиранието на България.

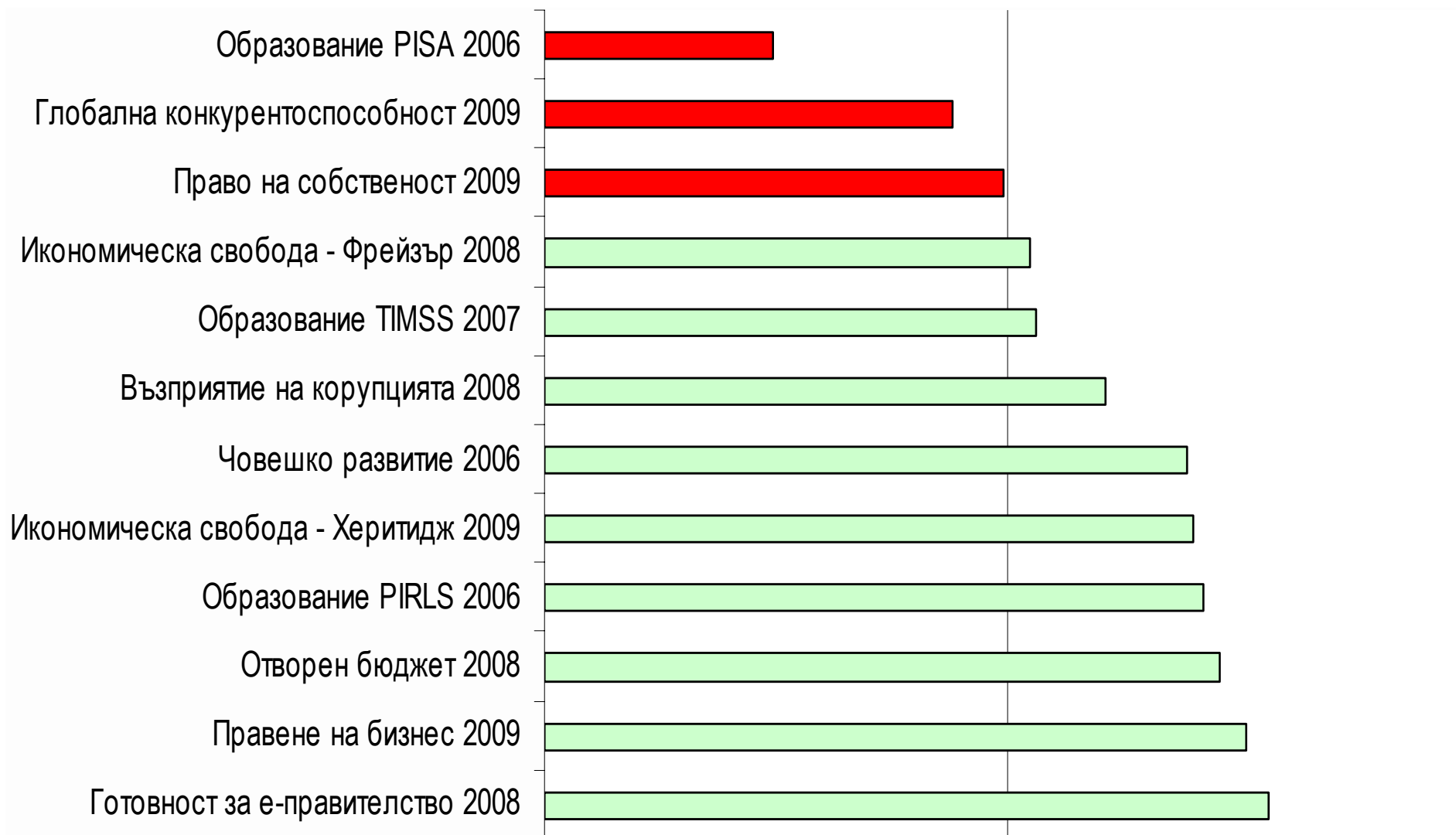
Как да се ползва?

- Оценка на бъдещите действия на управляващите
- Готов план за действие
- Доказани положителни ефекти от предложените мерки

Кой да го ползва?

- Управляващи
- Анализатори
- Журналисти
- Гражданско общество

Обща картина за България

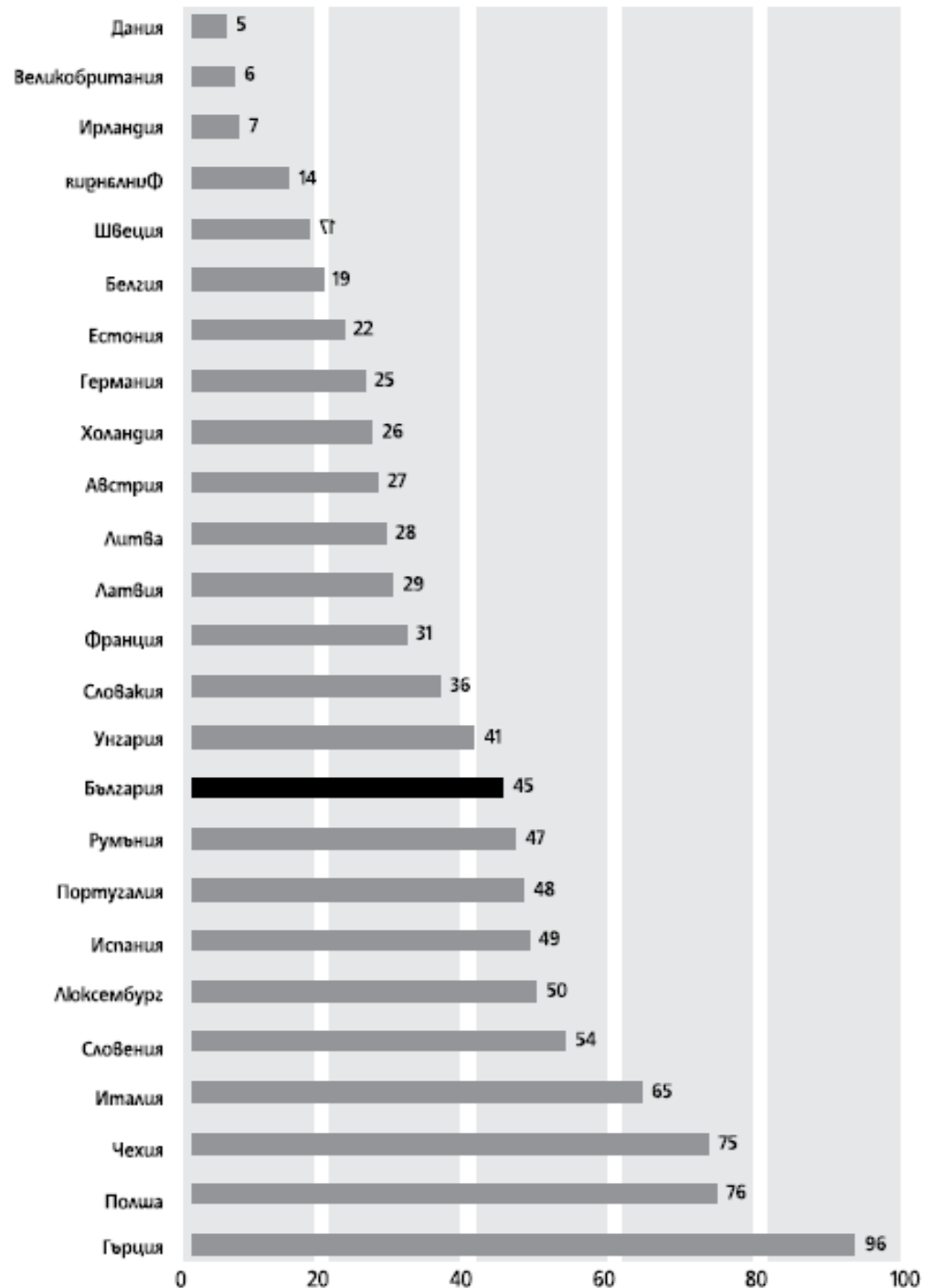

I. Правене на бизнес

- Започване на бизнес
- Издаване на разрешително за строеж
- Наемане на работници
- Регистриране на собственост
- Достъп до кредит
- Защита на правата на инвеститорите
- Плащане на данъци
- Международна търговия
- Изпълнение на договорите
- Закриване на бизнес

Позиция на България

- 45-ти в света от общо 181 страни
- 16-ти в ЕС
- България е между Армения и ОАЕ по резултат

Причини за резултата на България

Подобрение:

- Улесняване на достъпа до кредит
- Намаление на ставки на преки данъци

Липса на промяна:

- Започване на бизнес – голям минимален капитал
- Разрешителни за строеж – високи разходи и продължителност
- Наемане на работници – липса на гъвкавост
- Регистриране на собственост – скъпи и многобройни процедури
- Плащане на данъци – дълги процедури
- Международна търговия – висока продължителност
- Разрешаване на спорове – висока продължителност
- Закриване на бизнес – висока продължителност и ниско ниво на възстановяване на дълговете

Добри примери

Грузия – за 3 години от 112-то на 15-то място

- Разрешителни за строеж – “едно гише”
- Изпълнение на договорите – търговски секции в съдилищата
- Започване на бизнес – много нисък минимален капитал

Азербайджан – за 1 година от 97-мо на 33-то място

- Регистриране на собственост – процедурите от 7 на 4, времето е 11 дни
- Плащане на данъци – система в интернет
- Защитата на инвеститорите

Препоръки за България

- Разрешителни за строеж – намаляване на разходите за получаване на разрешително, съкращаване на необходимото време
- Международна търговия – съкращаване на разходите и времето по подготовката на документите
- Плащане на данъци – намаляване на осигуровките, таксите и значително намаление и ускоряване на процедурите по плащане
- Изпълнение на договорите – съкращаване на времето за решаване на споровете в съда
- Започване на бизнес – премахване на минималния необходим капитал за регистрация на ООД
- Наемане на работници – намаляване на регулациите на работното време

II. Глобална конкурентоспособност

Основни изисквания:

- Институции
- Инфраструктура
- Макроикономическа стабилност
- Здраве и основно образование

Спомагатели на ефективността:

- Висше образование и подготовка
- Ефективност на пазара за стоки
- Ефективност на пазара на труда
- Усъвършенстване на финансовите пазари
- Технологична готовност
- Размер на пазара

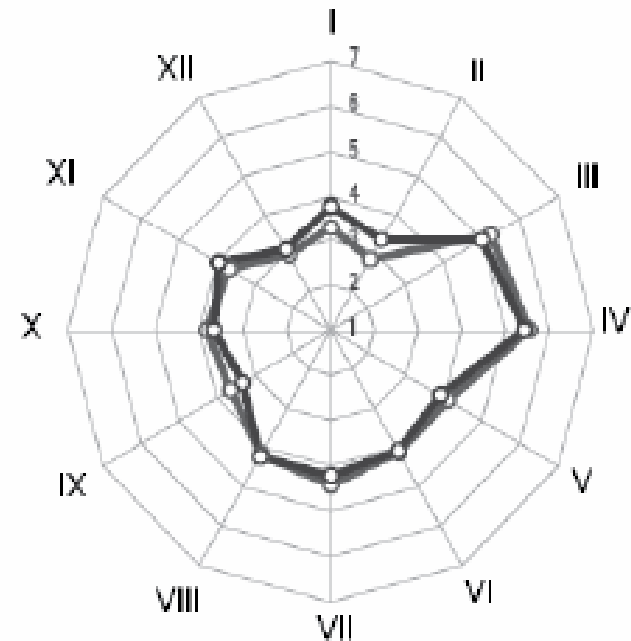
Фактори за иновации и усъвършенстване:

- Усъвършенстване на бизнеса
- Иновации

Позиция на България

76-ти в света

- Основни изисквания - **82**
 - Институции - **111**
 - Инфраструктура - **95**
 - Макроикономическа стабилност - **54**
 - Здраве и основно образование - **68**
- Спомагатели на ефективността - **65**
 - Висше образование и подготовка - **61**
 - Ефективност на пазара за стоки - **77**
 - Ефективност на пазара на труда - **60**
 - Усъвършенстване на финансовите пазари - **74**
 - Технологична готовност - **53**
 - Размер на пазара - **58**
- Фактори за иновации и усъвършенстване - **92**
 - Усъвършенстване на бизнеса - **92**
 - Иновации - **96**

Причини за позицията на България

Добри резултати:

- макроикономическа стабилност
- фактори за ефективност – образование, пазар на труда, финансови пазари

Лоши резултати:

- работа на институциите
- инфраструктура
- иновации

Добри примери

Естония – 32 място

Литва – 44 място

И двете със сходна на България стартова позиция.

Най-съществени разлики:

- институции
- инфраструктура
- технологична готовност

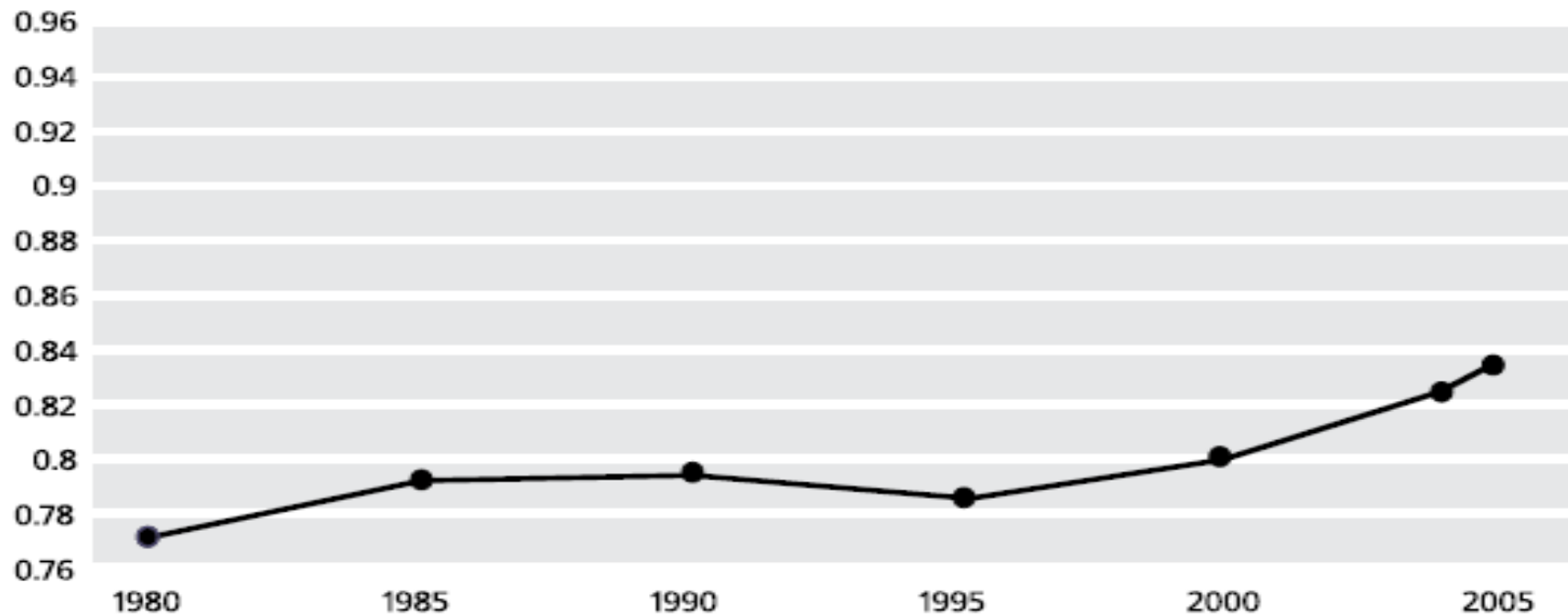
Препоръки за България

- Преустановяване на практиката публичните средства да бъдат отклонявани от предназначението им
- Засилване на правата на материална и интелектуална собственост
- Гарантиране на независимостта на съда
- Облекчаване на регулациите
- Повишаване на качеството на пътната, железопътната, пристанищната и въздушната инфраструктура чрез повече конкуренция
- Повишаване на прозрачността при провеждането на правителствената политика чрез подобряване на достъпа до информация

III. Човешко развитие

- Дълъг и здравословен живот - измерван чрез средната продължителност на живота
- Ниво на образованост
 - измервано чрез грамотността на населението
 - записване в основно, средно и висше ниво
- Ниво на жизнен стандарт - измерван в паритет на покупателната способност (ППС)

Позиция на България

56-то място от 179 страни, резултат от средното на:

- 67-ми по средната продължителност на живот
- 25-ти по ниво на грамотност и 47-ми по процент записвания във средно и висше образование
- 65-ти по БВП на глава от населението (ППС)

Причини за резултата на България

Най-ниска оценка на България е по показателя за БВП на глава от населението, което влияе и на останалите показатели.

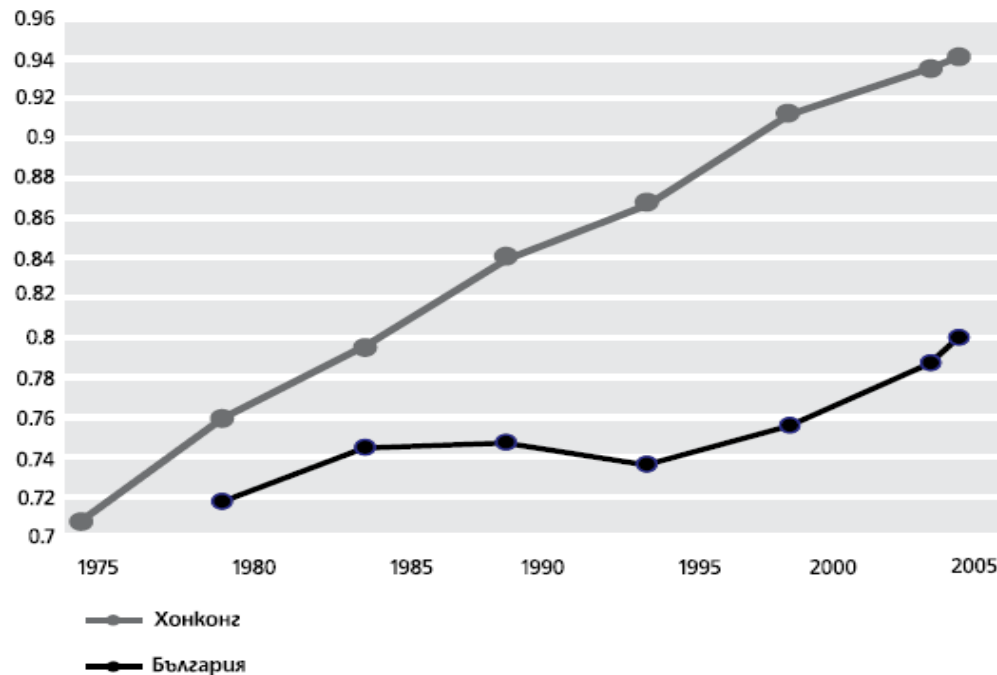
Причини за ниското ниво на БВП:

- Слабо развита икономика след социализма
- Отлагане на реформи в икономиката
- Ниска производителност на труда

Добри примери

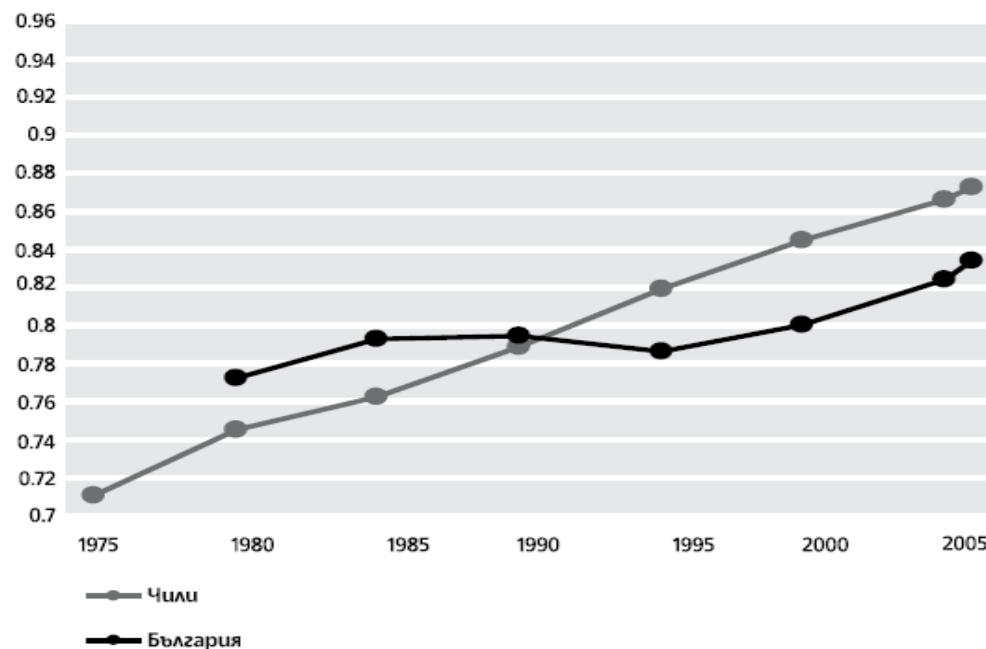
Хонконг – 21 място

- Средна продължителност на живота – 2-ро
- БВП на глава – 7-мо
- Грамотност – 85-то

Чили - 40 място

- Средна продължителност на живота – 28-мо
- БВП на глава – 56-то
- Грамотност – 39-то

Препоръки за България

- Икономически ръст, растеж на доходите
 - Стимулиране на конкуренцията, дерегулация; намаляване на данъците; облекчаване на бизнес средата
- Продължителност на живота
 - Засилване на конкуренцията между болничните заведения; премахване на монопола на НЗОК и НОИ; увеличаване на капиталовия елемент на пенсионната система
- Образование
 - Управлението на училищата и университетите като на частни структури; автономия на училищата по административните въпроси; принцип “парите следват ученика”

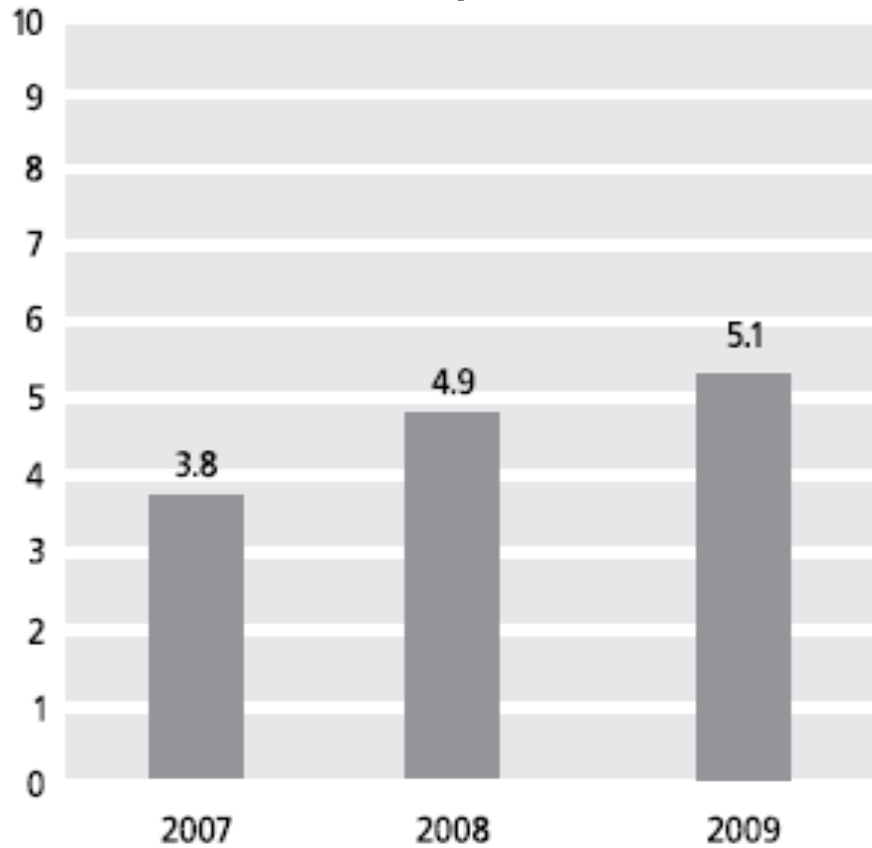
IV. Право на собственост

Измерва защитата на правото на собственост (правна и политическа среда, право на физическа собственост, право на интелектуална собственост).

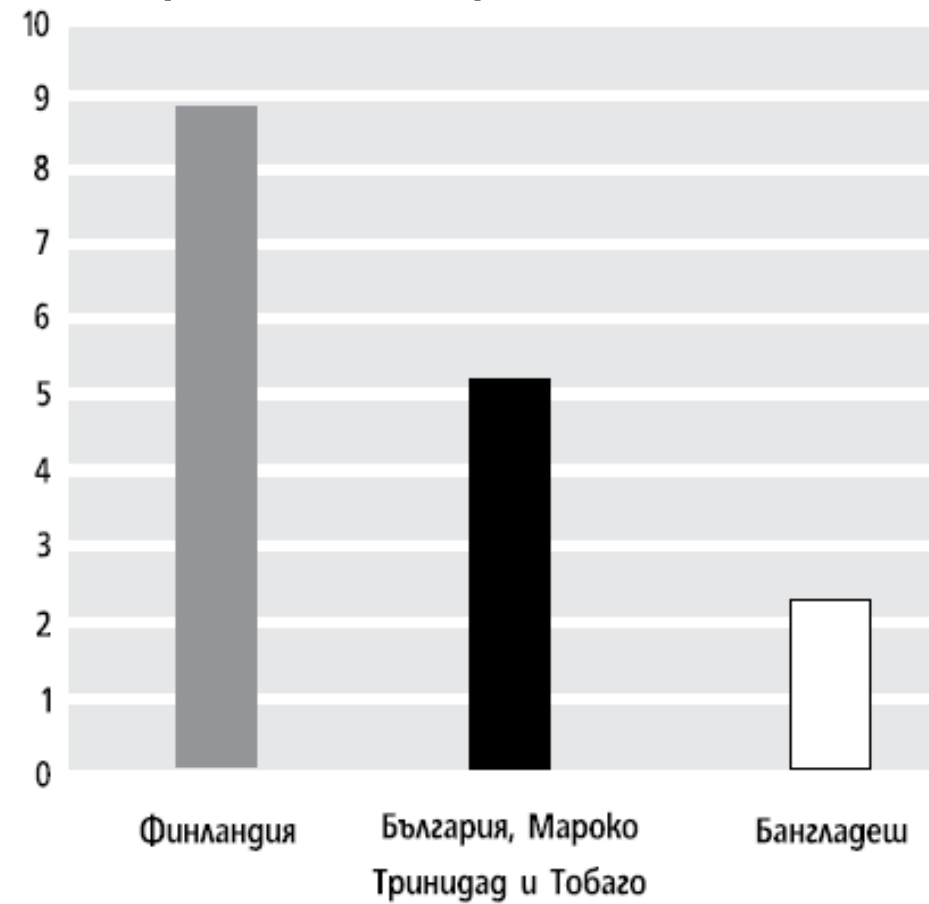
- 115 държави (2009)
- Оценка “0” - липса на защита, а “10” - висока защита на правото на собственост
- Измерва се от 2007 г.

Мястото на България

Място на България в индекса

Класиране на България

Причини за мястото на България

Отрицателно влияние:

- Влияние на политически и бизнес групи върху съдебната система и нейната независимост
- Пиратство върху авторските права

Положително влияние:

- Защита на патентите – добра съвременна уредба, унифицирана с европейското законодателство

Добър пример

Ел Салвадор

- поредица от институционални реформи за реструктуриране на държавата и изграждане на пазарна икономика
- нова законова система за достъп до правата върху собствеността – *“Ел Салвадор – страна на собственици”*
- нова система за регистрация за ефективното определение на собствеността
- преустройство на всички съществуващи регистри за недвижими имоти и процеси за регистрация, което спомага за развитието на ипотечен пазар
- бърз последващ растеж на икономиката

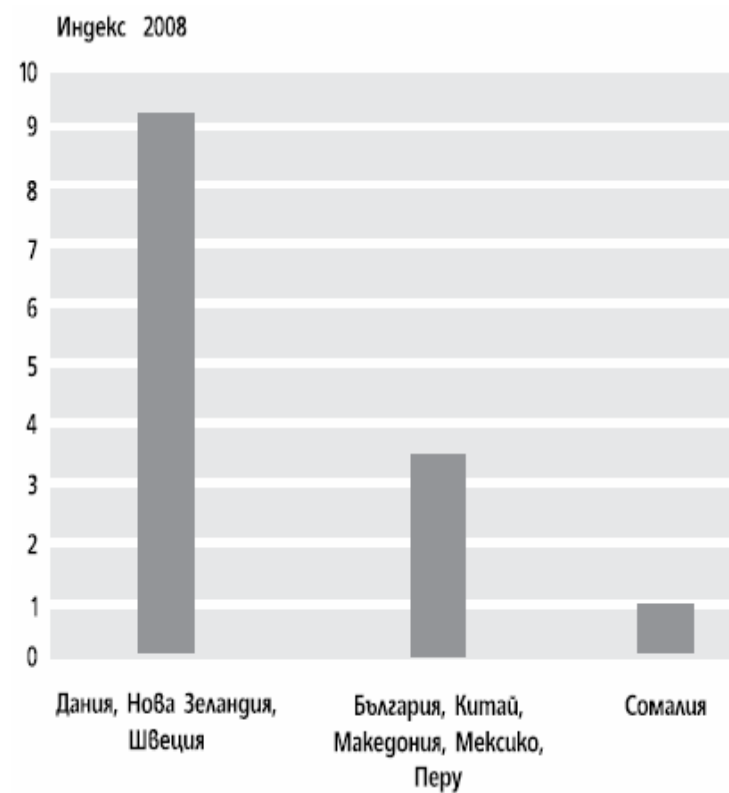
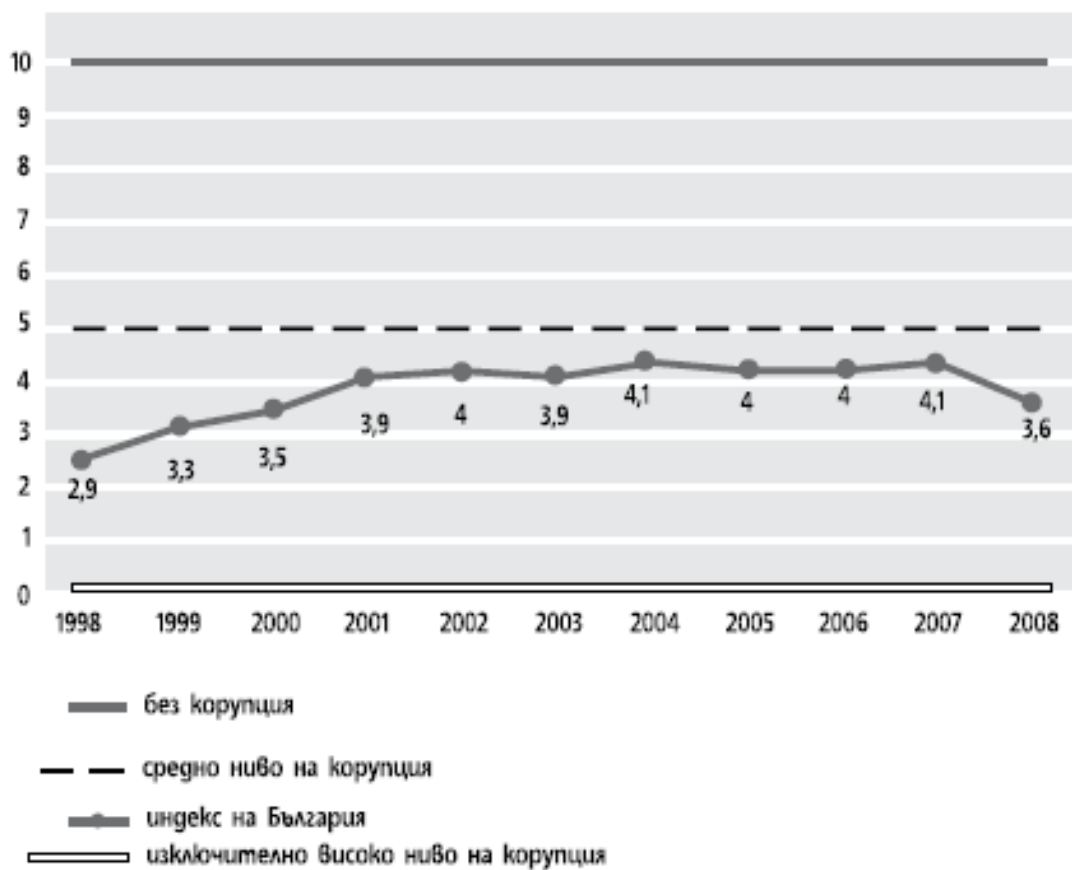
Препоръки за България

- **Гарантиране на независимост на съдебната система и върховенство на закона** - реформи за освобождаване на съдебната власт от влиянието на политически и бизнес групи, ефективна съдебна система и оптимизиране на сроковете за произнасяне
- **Улесняване на регистрацията на собственост** – въвеждане на възможност за регистрация по интернет в Имотния регистър, опростяване на процедурата по регистрация
- **Борба против пиратството на авторски права** – защита от пиратството в четири области – бизнес продукти, записи и музикални продукти, филмови и развлекателни продукти

V. Възприятие на корупцията

- Измерва степента на злоупотребите с обществена длъжност
- Изчислява се от 1998 г.
- Включва 180 държави (2008)
- Оценка “0” - тотална корупция, а “10” - липса на корупция

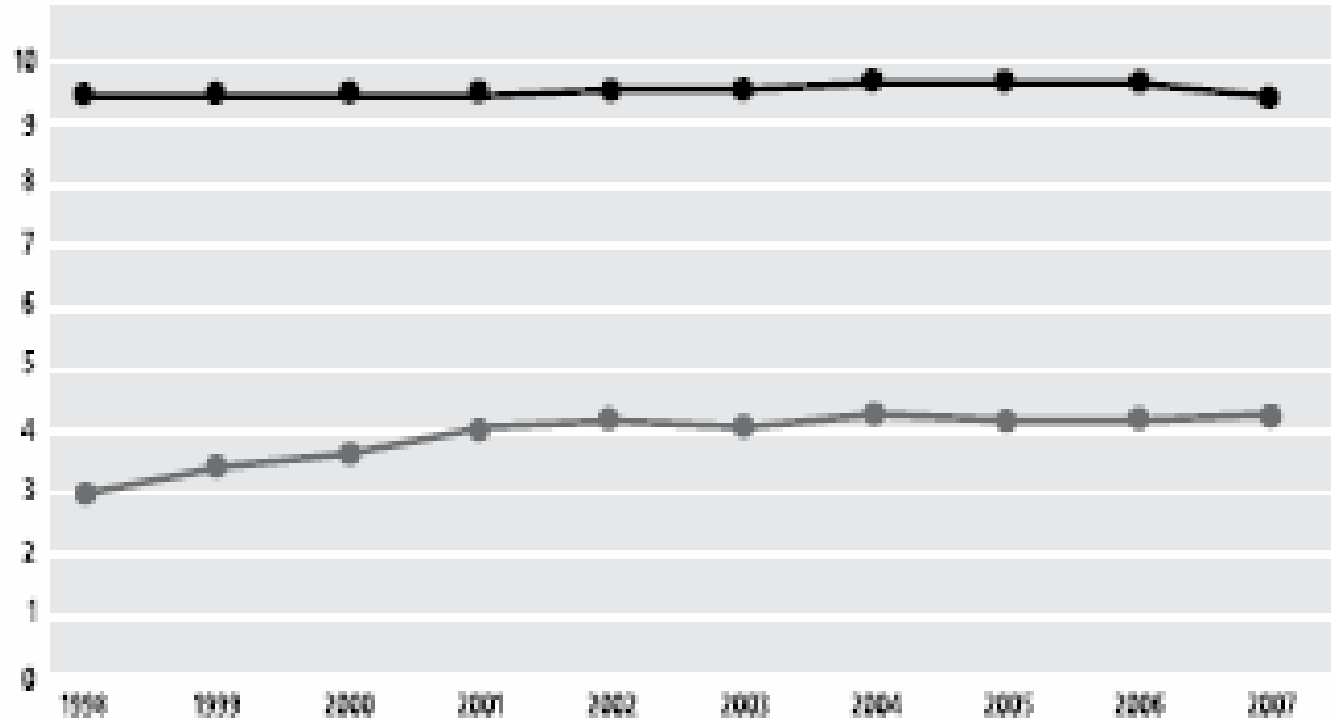
Мястото на България

Причини за мястото на България

- Множество корупционни практики
- Липса на ефективни антикорупционни мерки
- Корупция сред висшите политически нива
- Наличие на организирана престъпност
- Лош контрол върху публичните средства

Добър пример

Нова Зеландия:

- Дерегулира и намалява размера на държавата
- Премахва редица регулации пред бизнеса
- Въвежда законодателни ограничения на бюджетните разходи
- Обвързва заплащането на висшите държавни чиновници с постигнатите от тях резултати

Препоръки за България

- Премахване на възможностите за корупция – обществени поръчки, концесии, приватизация
- Задължителна оценка на въздействието на законодателството
- Независимост на съдебната власт
- Задължителни консултации и ясни отговорности при изготвянето на нормативни актове
- Намаление на административните структури и чиновниците в администрацията

VI. Е-правителство

Сравнителна оценка на качеството на правителствените услуги и продукти и прилагането на информационните и комуникационните технологии

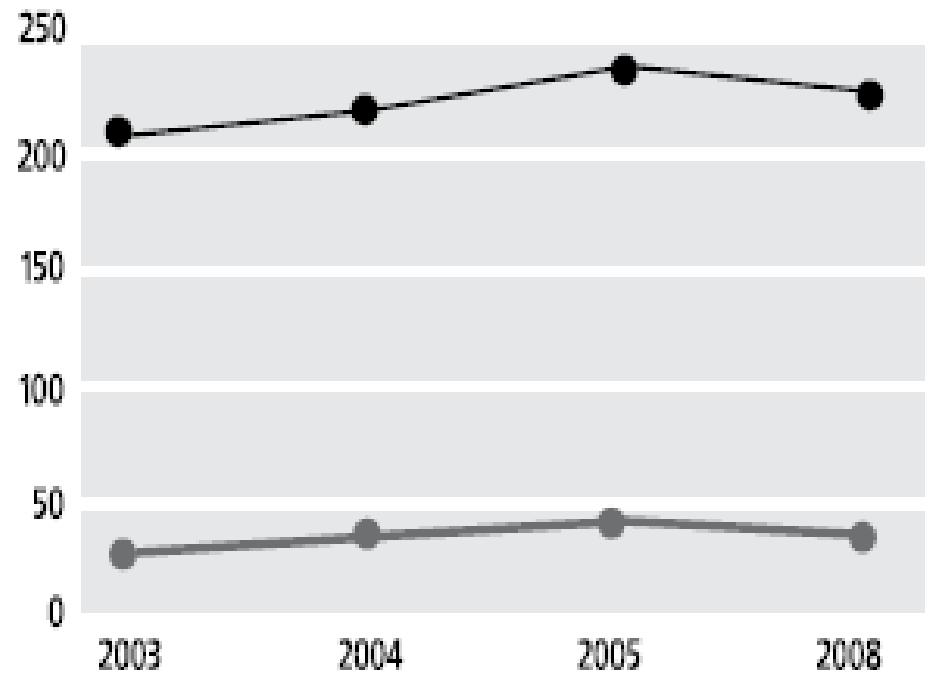
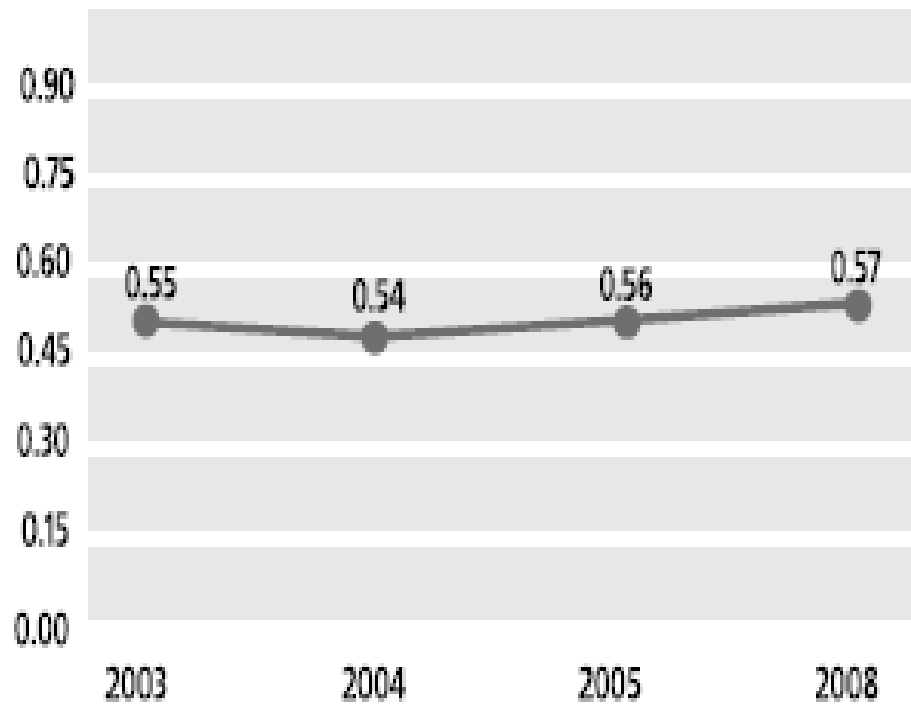
- Изчислява се от 2002 г.
- Включва 192 държави (2008)
- Оценка “0” - липса на е-правителство, а “1” - максимално развитие на е-правителство

Включва **3 основни компонента:**

- предоставяни услуги чрез интернет
- телекомуникационна инфраструктура
- човешки капитал

Мястото на България

Резултат

- Общ брой държави в изследването
- Ранг на България

Причини за мястото на България

Подобрение:

- развитие на технологиите
- технологична грамотност на населението

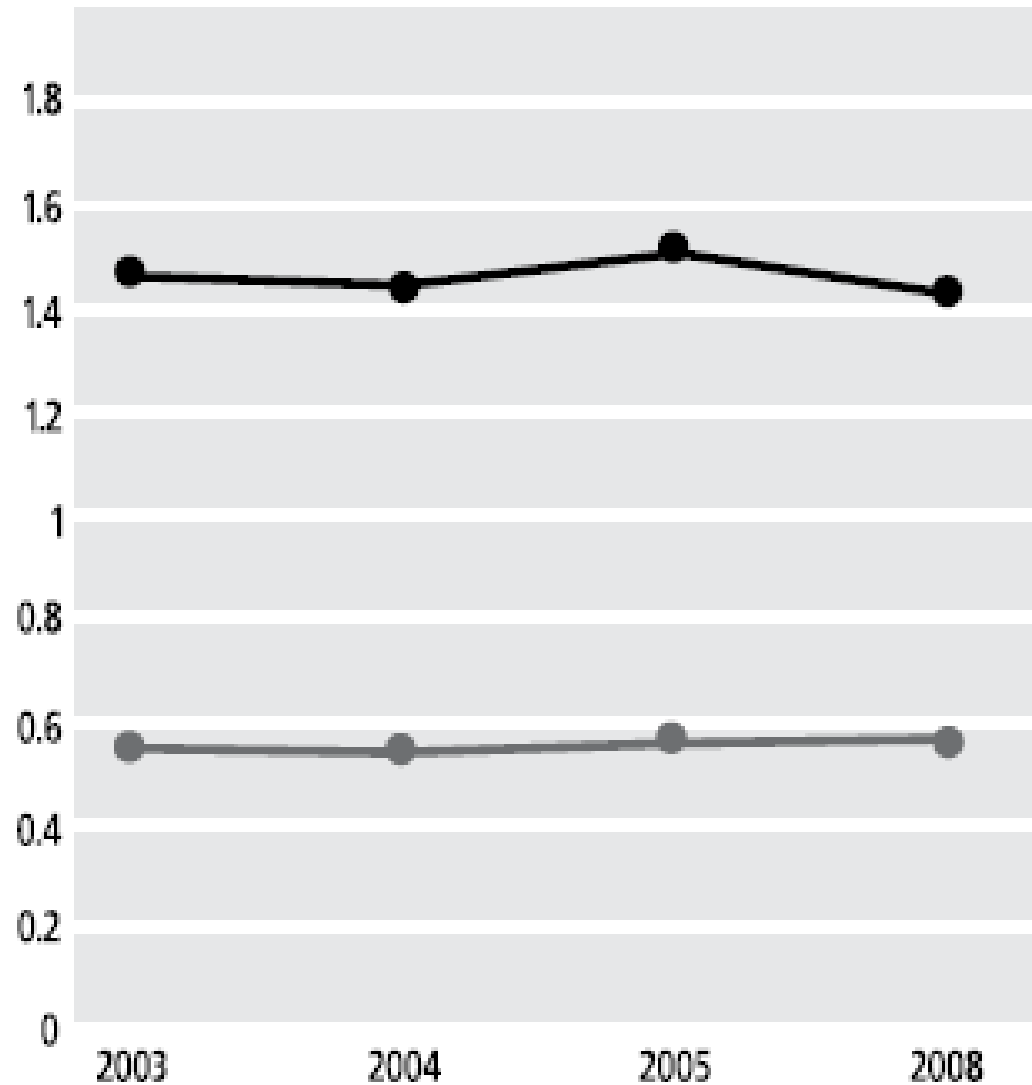
Липса на промяна:

- ограничен брой електронни услуги
- ниско качество на предоставяните услуги
- липса на изградена техническа инфраструктура

Добър пример

САЩ:

- Огромен брой информация и услуги, достъпни онлайн
- Постоянно усъвършенстване на системата и въвеждане на нови модели на е-правителство
- Добра организация на интернет страниците на институциите

Препоръки за България

- Изменения в законодателството – задължение за прилагане на ИКТ в административното обслужване
- Оценка по приноса и ползите
- Промяна на организационната структура на администрациите в съответствие с работните процеси
- Сътрудничество с бизнеса, учебните заведения, неправителствените организации и гражданите
- Стандартизация
- Повсеместно прилагане на интернет базирани решения
- Отворени канали за обмен на данни
- Повишаване на сигурността на мрежите и информацията

VII. Образование

PISA (Programme for International Student Assessment) - ОИСР

- оценява 15-годишните ученици в три основни области – **грамотност при четене, математика и природни науки**
- провеждано три пъти – през 2000, 2003 и 2006 г. като се подготвя следващото изследване през 2009

TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) - International Association for the Evaluation of International Achievement заедно с Boston College на всеки 4 години

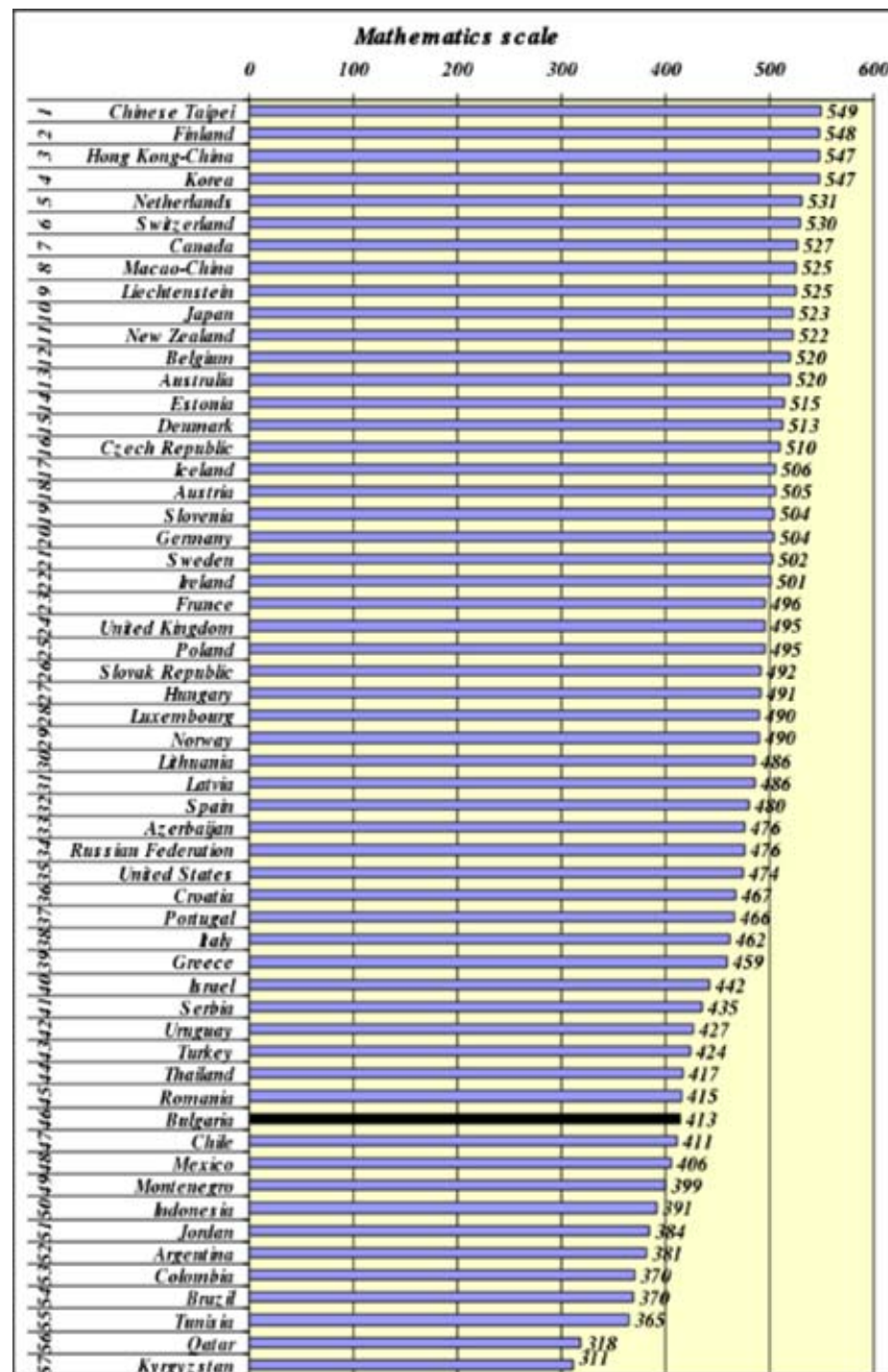
- измерва тенденциите в образованието по **математика и природни науки**. Първото е през 1995 г., най-новото е от 2007 година
- изследва осмокласници и четвъртокласници (България участва само при осмокласниците)

PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) - IEA и Boston College

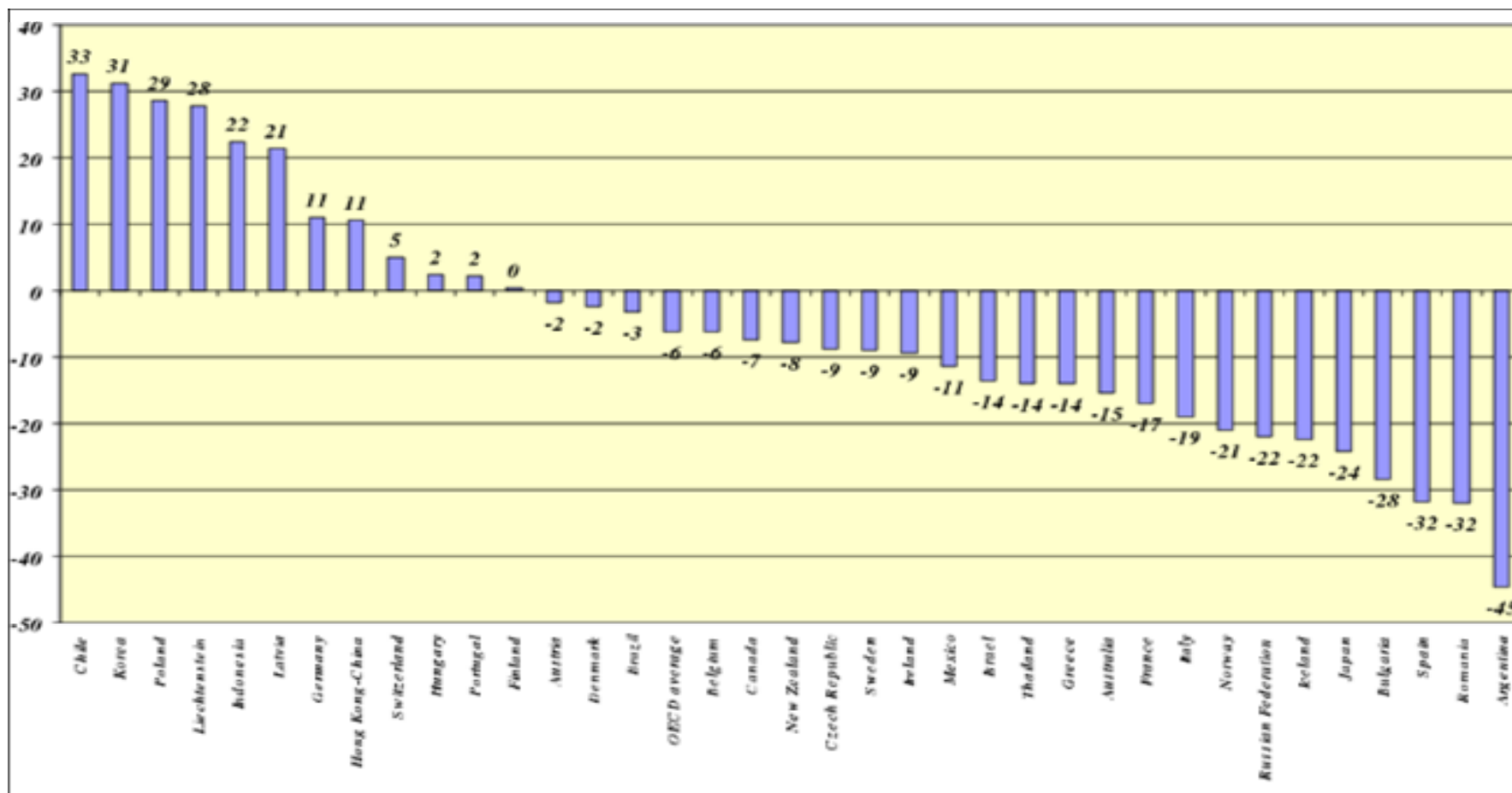
- оценява **грамотността** при четене по отношение на учениците в 4 клас.
- първото изследване е проведено през 2001 г., а второто – през 2006 г. Данните от второто са публикувани в края на 2007 година.

PISA 2006: Класиране по математика

- На последно място в ЕС по математика
- На предпоследно място по четене
- На последните места с Румъния по природни науки

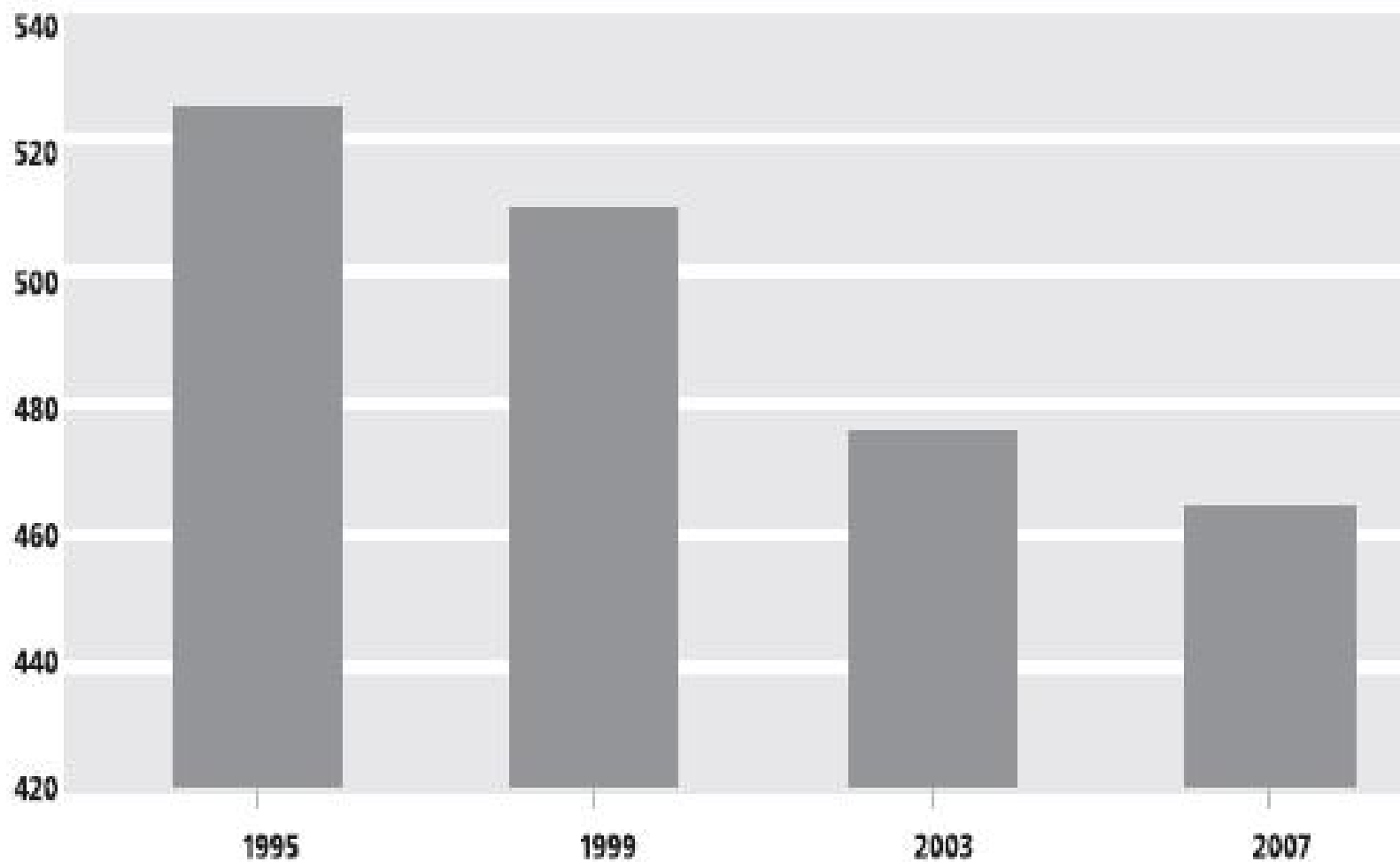

TIMSS: Резултати по математика на българските осмокласници

България – четвърти най-голям спад в света

PISA 2000-2006: Промяна в резултата, грамотност при четене

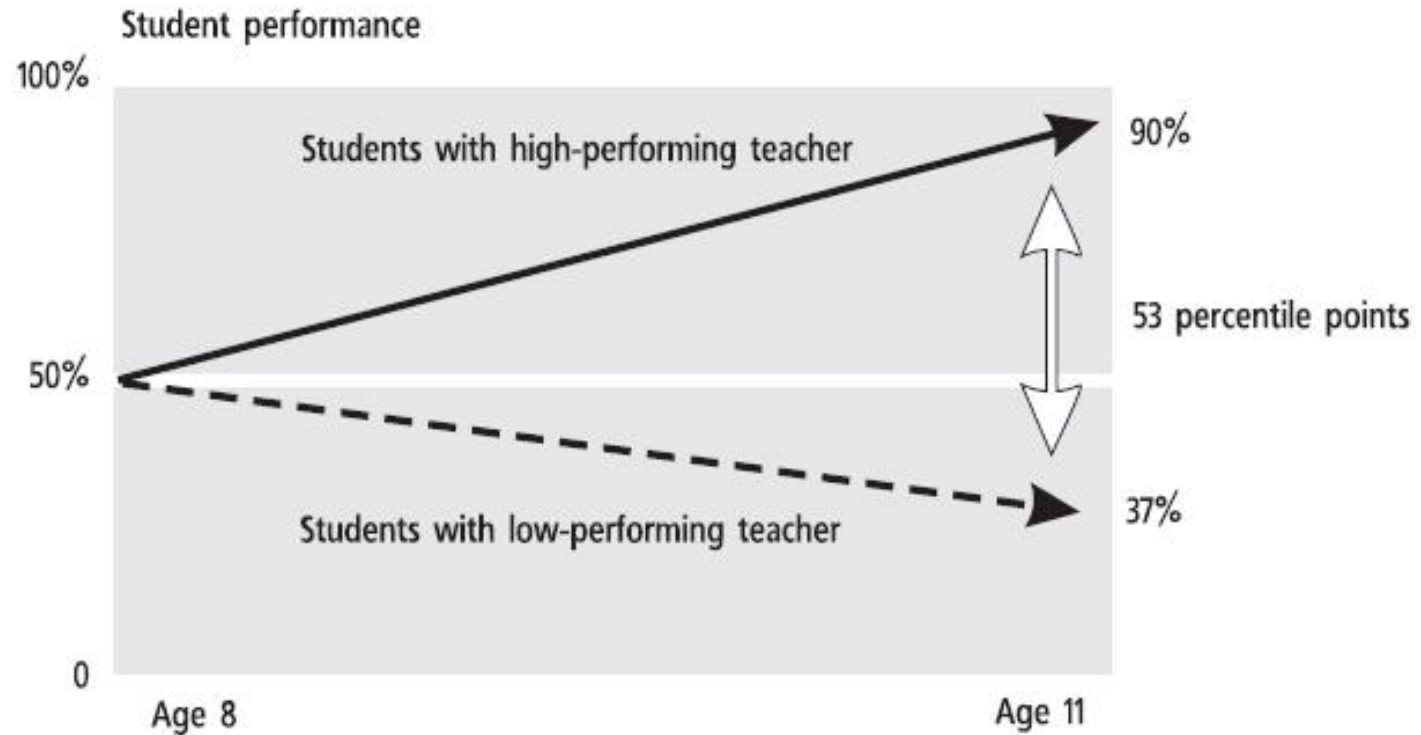
Холандия

- Холандия е на пето място в изследването PISA
- системата е доминирана от независими училища (70%)
- лесно се открива ново училище, а държавата плаща за обучението на всяка дете
- високите начални заплати за учителите - привличат по-способни младежи към професията
- училищата сами определят как да харчат бюджета си
- държавата определя стандартите за качество, но всяко училище само решава как да се преподава

По-добри резултати при:

- наличие на външно оценяване на изхода и стандартизирани тестове поне веднъж годишно
- училищната автономия - при избор на учебници, разпределение на разходите, назначаването и уволняването на учителите, определяне на заплатите, определянето на съдържанието на курсовете
- частните училища

По-добри учители

1. привличане на подходящите хора да стават учители;
2. усъвършенстването им до ефективни преподаватели;
3. системата да даде най-доброто възможно преподаване на всяко дете.

Препоръки

- Външно оценяване на учениците/училищата всяка година
- Автономия на училищата от гледна точка на бюджет, учебници, съдържанието на учебните предмети, заплати, назначаване и уволняване, определяне броя на учениците в паралелка.
- Правилото „парите следват ученика“ да обхване и частните училища.
- Стимулиране на най-добрите ученици и студенти да се насочат към педагогически специалности. Повишаване квалификацията на учителите.
- Обвързване на плащанията по социалните програми с редовното посещаване на училище на децата в семейството.
- Децентрализация на назначаването на директори, и възможности за уволнение на директора при неизпълнение на поставените цели.
- Училищата с лоши резултати от външното оценяване да бъдат поставени под специално наблюдение

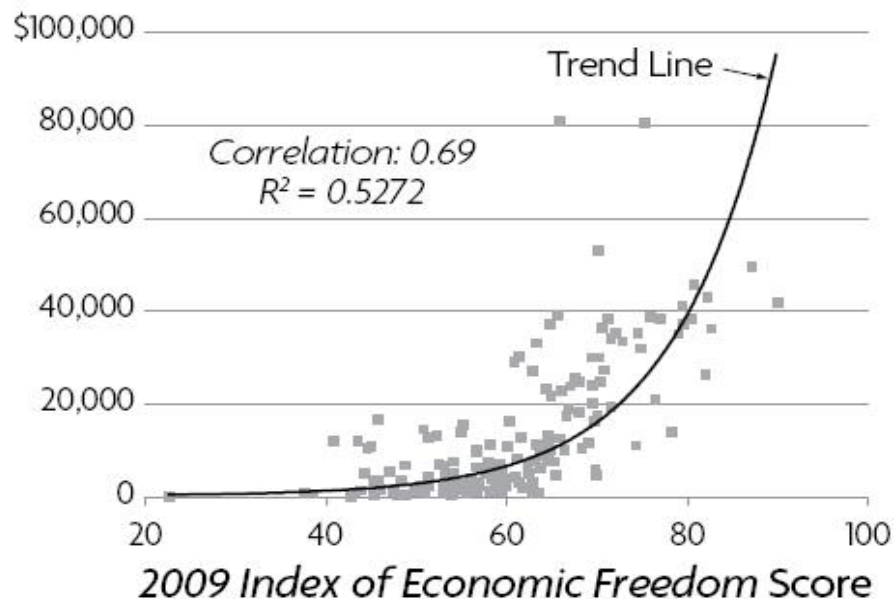
VIII. Икономическа свобода

- 10 показателя
- най-високата оценка е 100%, а най-ниската е 0%
- 183 страни по света
- Фондация Херитидж и в. Уолстрийт джърнъл

Economic Freedom and Prosperity

Each dot represents a country in the Index of Economic Freedom.

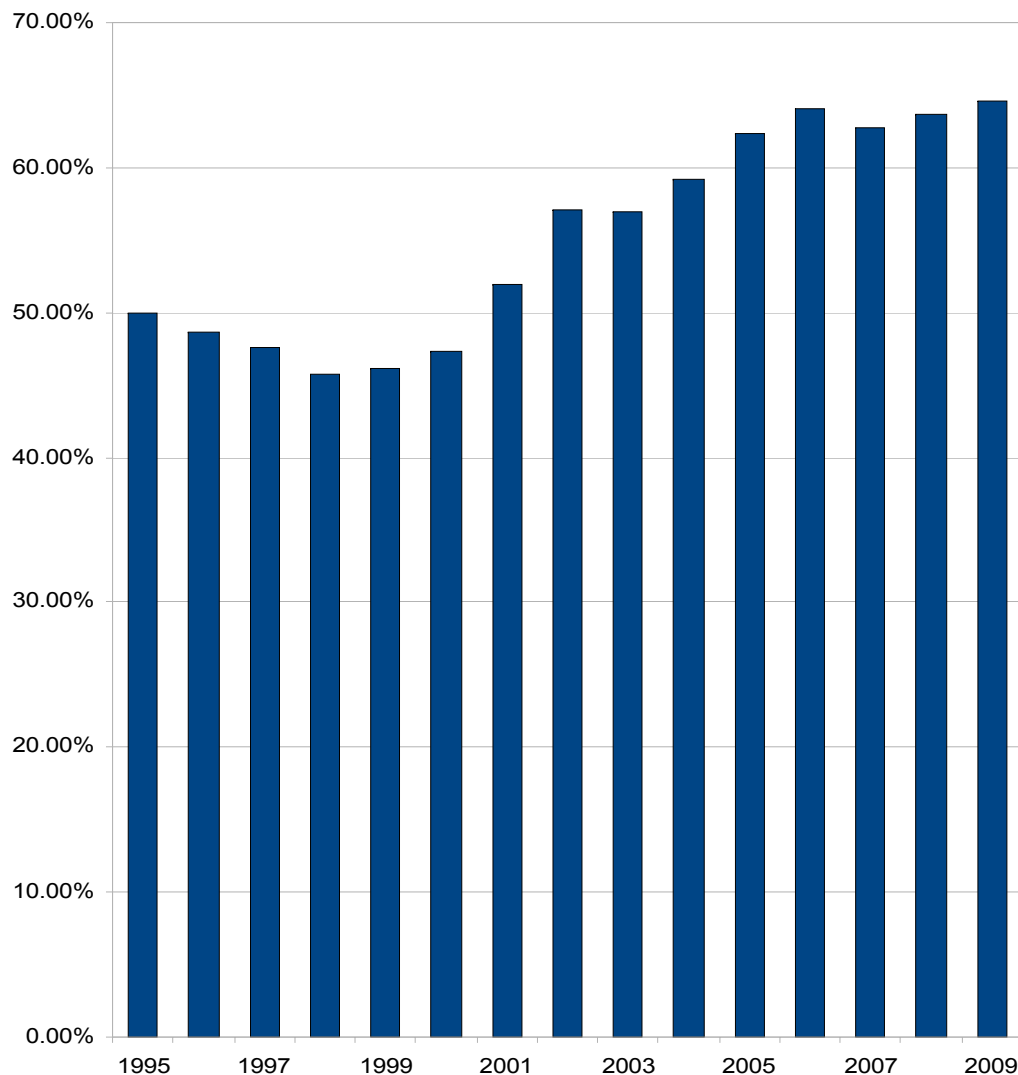
GDP Per Capita, Measured by Purchasing Power Parity (PPP)

Source: 2009 Index of Economic Freedom (Washington, D.C.: The Heritage Foundation and Dow Jones & Company, Inc., 2009), at <http://www.heritage.org/index>; International Monetary Fund, World Economic Outlook database, April 2007, at <http://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2008/01/weodata/index.aspx>.

Мястото на България

България в индекса на икономическата свобода

- 56-то място в света
- 26-то място в Европа
- Влошаване до края на 90-те години, подобрене след това
- Подобрене при парична, фискална и търговска свобода
- Най-зле - “права на собственост”, “корупция”, “големина на правителството”

Топ 10 в ЕС

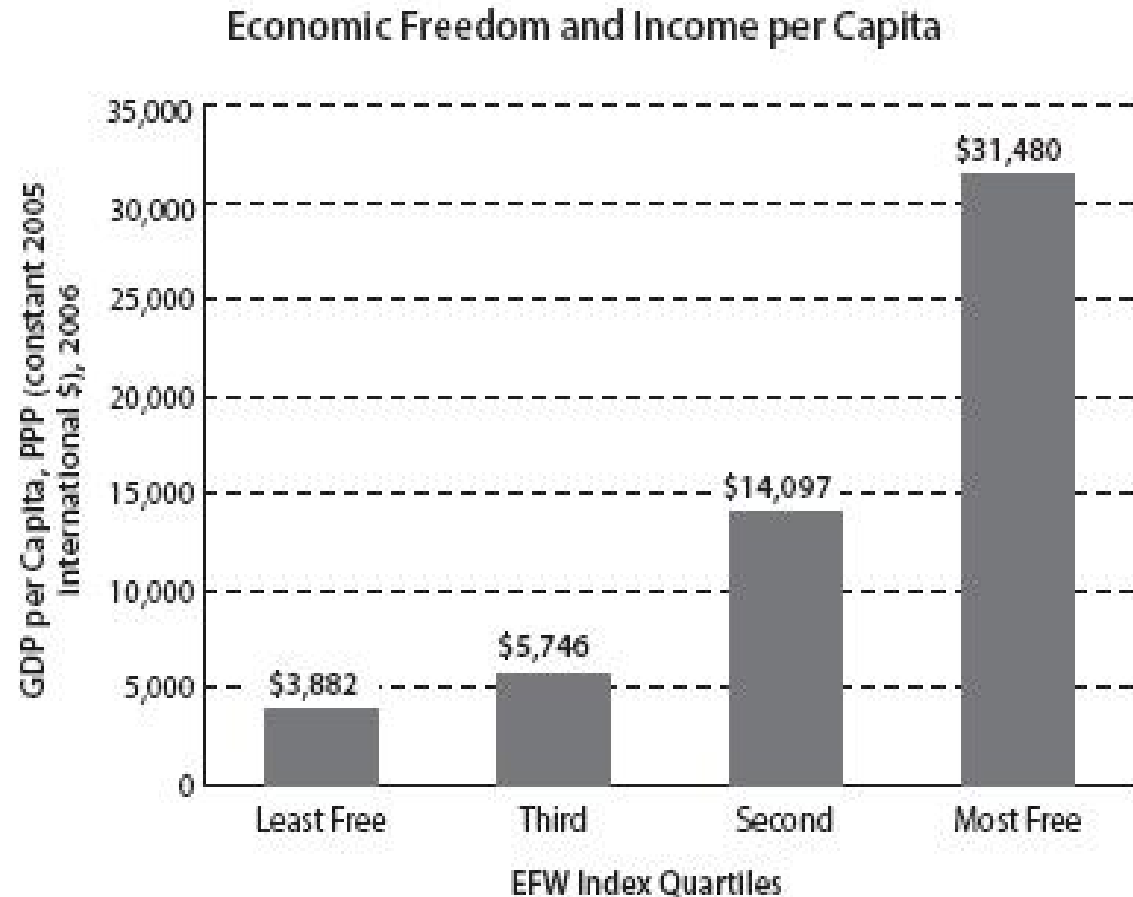
- Ирландия
- Дания
- Великобритания
- Холандия
- Эстония
- Люксембург
- Финландия
- Белгия
- Австрия
- Кипър

Препоръки

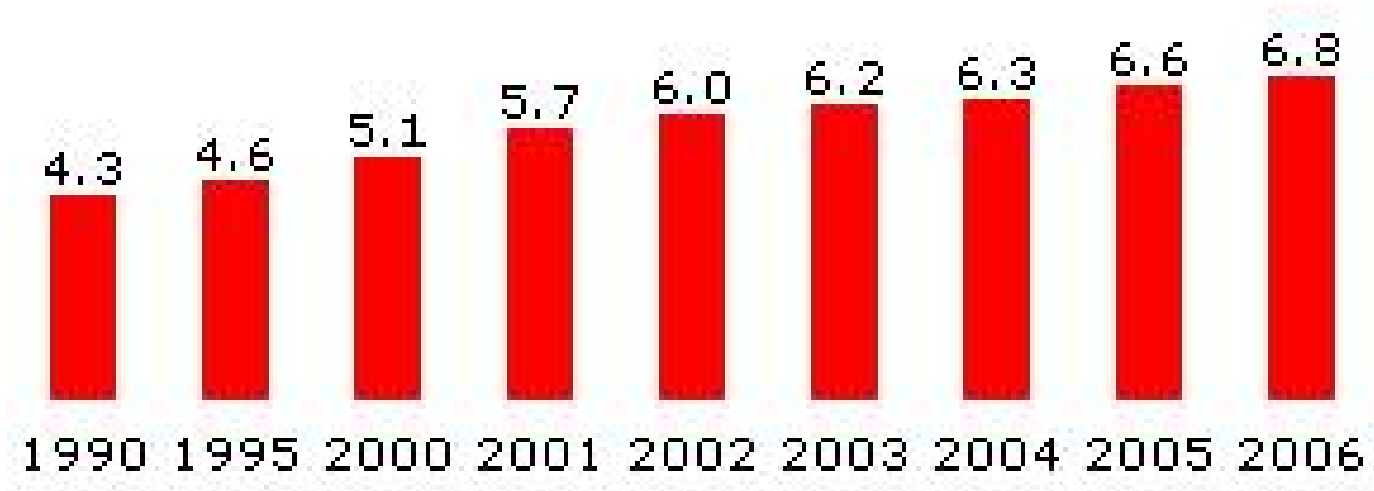
- Съдебна система
- Прозрачност, ограничаване на свръхрегулирането, ефективно разследване и наказване на корупцията
- По-голяма ефективност на разходите и намаляване на размера им като дял от БВП
- Подобряване на бизнес средата, либерализация на икономиката и цените
- Влизане в еврозоната

IX. Икономическа свобода

- Fraser Institute и Economic Freedom Network
- 22 години
- 141 страни
- в разработването на индекса участват трима Нобелови лауреати – Милтън Фридман, Дъглас Норт и Гари Бекер.

Развитие на България

68-мо място от 141 страни в света

Подобрение:

- “стабилност на парите”
- “свобода на международната търговия”

Ниски резултати:

- “размер на правителството” – много държавни предприятия, високи осигуровки и разходи
- “правна структура и сигурност на правата на собственост” – съдебна система
- “регулиране на бизнеса” – цени, бюрокрация, администр. изисквания

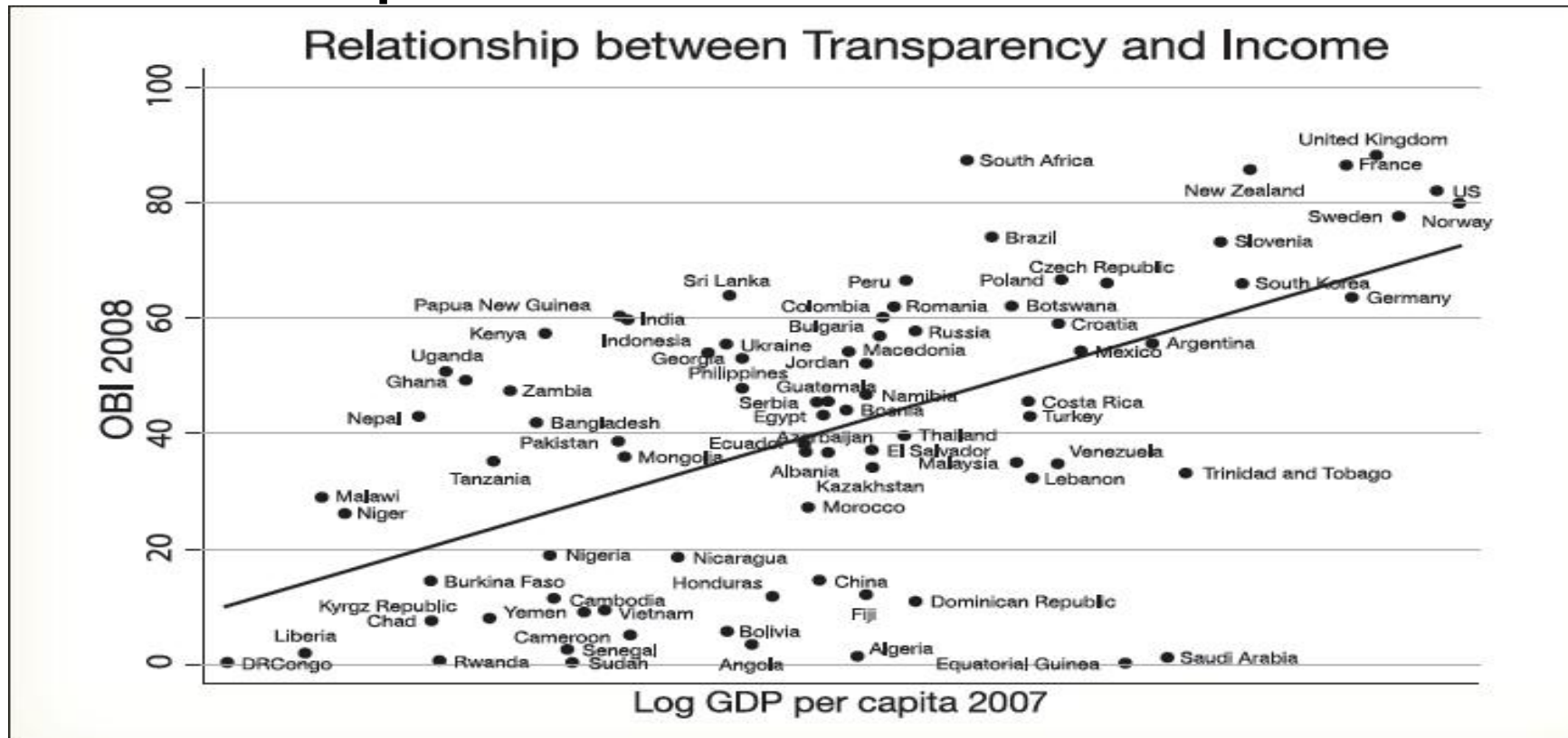
Топ 10 в ЕС

- Великобритания
- Ирландия
- Эстония
- Дания
- Финляндия
- Австрия
- Холандия
- Германия
- Словакия
- Люксембург

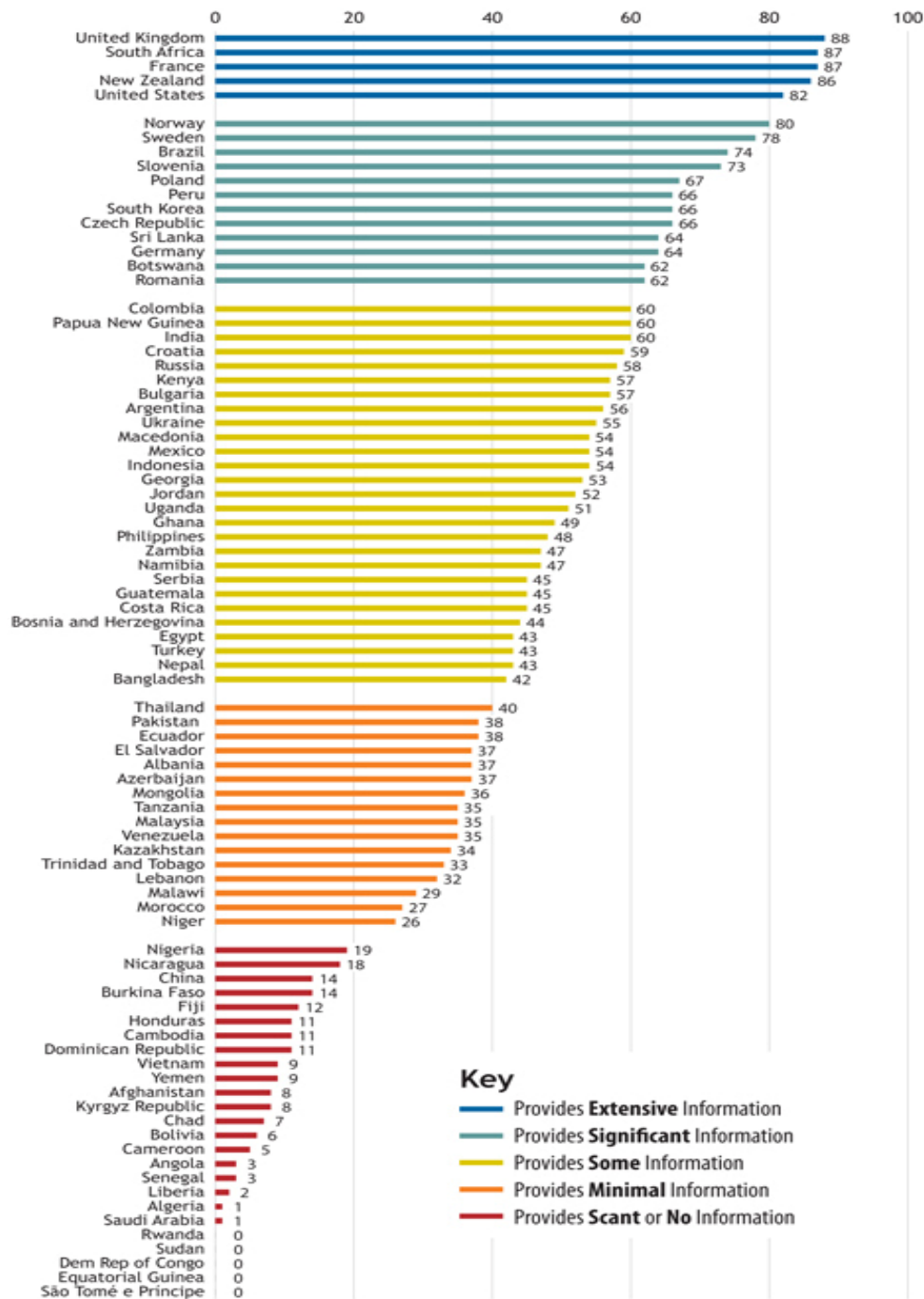
Препоръки

- Съдебна система
- Приватизация
- Намаление на осигуровките
- Ограничаване на преразпределението през бюджета
- Либерализация на цени
- Ограничаване на бюрократичното бреме

Х. Отворен бюджет

- Center on Budget and Policy Priorities
- 85 страни
- Измерва бюджетната прозрачност

Позиция на България

- 24 място в индекса на отворения бюджет
- 57% бюджетна прозрачност
- наравно с Кения, между Русия и Аржентина
- Всички страни от ЕС, които са включени в индекса, са по-напред от България

Развитие

Страна	Подобрение в индекса
Египет	25
Грузия	20
Хърватия	17
Шри Ланка	17
България	10
Кения	9
Папуа Нова Гвинея	9
Непал	7

България се подобрява
заради публикуването на
програмни бюджети,
данни и документи в
интернет

Препоръки

- По-малко откази на достъп до информация
- Публикуване на бюджетни документи, които в момента са само за вътрешно ползване
- Създаване на механизъм за преглед на изпълнението на препоръките на Сметната палата
- Публикуване на по-детайлна информация, включително за квазифискалните дейности на правителството, държавните компании, финансовите и нефинансовите активи на държавата и условните задължения
- Подобряване на индикаторите за изпълнение, които измерват постигането на целите в отделните програми и политики; периодична оценка на отделните програми
- Повече възможности за участие на гражданското общество в процеса на изготвяне на бюджета
- Увеличаване на контролната функция на парламента и експертния му капацитет да я изпълнява

България в международните класации

70 мерки за повишаване на благосъстоянието в България

БТА, 09 юли 2009